

Žaloba z lepšího práva

Samotné opožděné podání vylučovací žaloby (a její následné zamítnutí) nemůže být důvodem pro odepření výkonu práva podat žalobu z lepšího práva s odvoláním na rozpor s dobrými mravy.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 28 Cdo 4531/2008, ze dne 14.1.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně Č.S.O.B. L., a. s., proti žalovanému Ing. T. V., zastoupenému advokátem, o zaplacení částky 198.000,- Kč, vedené u Okresního soudu v Přerově pod sp. zn. 10 C 136/2006, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě - pobočky v Olomouci ze dne 3. 4. 2008, č. j. 12 Co 1015/2007-104, tak, že rozsudek Krajského soudu v Ostravě - pobočky v Olomouci ze dne 3. 4. 2008, č. j. 12 Co 1015/2007-104, ve znění opravného usnesení ze dne 13. 6. 2008, č. j. 12 Co 1015/2007-115, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

A. Předchozí průběh řízení

Žalobkyně se domáhala žalobou, aby žalovaný byl uznán povinným zaplatit jí částku 198.000,- Kč s tím, že ke dni 21. 12. 2004 byla vlastnící osobního automobilu V. P. V. 1,9 TDi, (dále jen „automobil“), který leasingovou smlouvou ze dne 9. 9. 2003 pronajala M. Ch. K návrhu žalovaného jako oprávněného byla usnesením Okresního soudu v Přerově ze dne 24. 2. 2004, č. j. E-Nc 1194/2004-6, nařízena exekuce proti povinnému M. Ch. Pověřený exekutor Mgr. J. N. sepsal automobil jako movitou věc povinného, prodal jej v dražbě dne 21. 12. 2004 vydražiteli P. M. za cenu 198.000,- Kč a výtěžek dražby vyplatil téhož dne žalovanému. Rovněž dne 21. 12. 2004 podala žalobkyně žalobu na vyloučení automobilu z exekuce, kterou Okresní soud v Přerově rozsudkem ze dne 30. 10. 2005, č. j. 11 C 445/2004-29, zamítl, neboť automobil přešel na vydražitele. Žalobkyně se proto tzv. žalobou z lepšího práva domáhala po žalovaném, aby jí jako oprávněný z exekuce vyplatil částku, kterou získal exekuční dražbou automobilu v jejím vlastnictví.

Žalovaný namítal, že žalobkyně ke dni dražby nebyla vlastnící vozu a že mu nevzniklo bezdůvodné obohacení, neboť předmětnou částku obdržel na základě rozhodnutí exekutora, který postupoval v souladu s platnými předpisy.

Okresní soud v Přerově rozsudkem ze dne 20. 6. 2007, č. j. 10 C 136/2006-77, uznal žalovaného povinným zaplatit žalobkyni částku 198.000,- Kč. Na základě rozsáhlého dokazování listinami (zejména leasingovou smlouvou mezi žalobkyní a M. Ch. ze dne 9. 9. 2003, protokolem o předání automobilu, spisem vedeným o žalobě žalobkyně na vyloučení věci z exekuce) uzavřel, že žalobkyně byla ke dni 21. 12. 2004, tj. ke dni dražby, vlastnící automobilu. Technický průkaz automobilu a jeho duplikáty považoval za nedůvěryhodné, neboť v každém z nich byl jako vlastník zapsán pro stejná období někdo jiný a docházelo na nich ke zmatení pojmů vlastník, držitel a provozovatel. Podle soudu prvního stupně je k žalobě z lepšího práva aktivně legitimována osoba, která nebyla účastnicí exekučního řízení a které svědčí právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí k věci v exekuci prodané. Takové právo svědčí vlastníku věci odlišnému od povinného, který se z titulu bezdůvodného obohacení může domáhat vydání výtěžku dražby po oprávněném z exekuce. Dále soud prvního stupně dovedl, že pro závěr, zda žalovaný získal bezdůvodné obohacení, není rozhodná procesní

úprava postupu exekuce, ale jen hmotné právo.

K odvolání žalovaného Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci rozsudkem ze dne 3. 4. 2008, č.j. 12 Co 1015/2007-104, ve znění opravného usnesení ze dne 13. 6. 2008, č. j. 12 Co 1015/2007-115, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu zamítl. Uvedl, že soud prvního stupně nepřihlédl k technickému průkazu vozidla jako k veřejné listině, ani k vyjádření samotné žalobkyně učiněnému na výzvu exekutora, v němž vyloučila své vlastnictví k vozidlu V. W. P. C., a konečně ani k zamítnutí opožděně podané žaloby žalobkyně o vyloučení automobilu z exekuce. Podle odvolacího soudu žalobkyně neprokázala, že by ke dni dražby byla vlastnící automobilu. Dále odvolací soud uvedl, že žalobkyně měla dostatek podkladů jak pro řádné a včasné podání žaloby o vyloučení automobilu z exekuce, tak pro uplatnění žaloby na náhradu škody proti M. Ch., a proto odvolací soud uzavřel, že podání žaloby z lepšího práva je za dané situace výkonem práva v rozporu s dobrými mravy podle § 3 odst. 1 obč. zák.

B. Dovolání

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost spatřuje v ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. Jako dovolací důvod namítala nesprávné právní posouzení věci (§ 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.) a dále, že skutková zjištění nemají podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování (§ 241a odst. 3 o. s. ř.). Namítala, že prokázala své vlastnické právo k automobilu ke dni dražby, když v řízení o vyloučení automobilu z exekuce nebyla otázkou, zda žalobkyně byla jeho vlastníkem, vůbec posuzována, neboť v době rozhodování soudu bylo vozidlo již vydraženo, žalovaný se bezdůvodně obohatil přijetím plnění bez právního důvodu, neboť mu byl jako oprávněnému z exekuce na M. Ch. vyplacen výnos dražby automobilu, který však nebyl vlastnictvím povinného M. Ch., nýbrž žalobkyně, právním důvodem k přijetí výtěžku dražby není skutečnost, že exekuce byla provedena v souladu se zákonem.

Žalovaný se k dovolání nevyjádřil.

C. Přípustnost

Dovolací soud zjistil, že dovolání je včasné, podané oprávněnou osobou a splňuje formální obsahové znaky předepsané § 241a odst. 1 o. s. ř. Podmínka povinného zastoupení nemusí být splněna, neboť za žalobkyni jedná pověřený zaměstnanec s právnickým vzděláním (§ 241 odst. 2 písm. a/ ve spojení s § 21 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.).

Žalobkyně napadla rozsudek odvolacího soudu, kterým byl rozsudek soudu prvního stupně změněn, a proto je dovolání přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř.

D. Důvodnost

Dovolání je důvodné.

K vadám řízení před odvolacím soudem.

Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. přihlédne dovolací soud, je-li dovolání přípustné, k vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny.

Podle § 213 odst. 2 části věty za středníkem o. s. ř., odvolací soud dosud provedené důkazy zopakuje vždy, má-li za to, že je z nich možné dospět k jinému skutkovému zjištění, než které učinil soud prvního stupně. Podle odstavce 3 téhož ustanovení k provedeným důkazům, z nichž soud prvního stupně neučinil žádná skutková zjištění, odvolací soud při zjišťování skutkového stavu věci nepřihlédne, ledaže by je zopakoval.

Dovolací soud zjistil, že v projednávané věci nebylo na jediném jednání odvolacího soudu dne 3. 4. 2008 (srov. protokol na č. l. 101 spisu) vůbec prováděno dokazování (byl pouze přečten rozsudek soudu prvního stupně, odvolání a vyjádření k němu), a to přesto, že odvolací soud dospěl k opačnému skutkovému zjištění, než soud prvního stupně, totiž, že žalobkyně nebyla ke dni dražby vlastnící automobilu. Odvolací soud přitom vyšel z důkazů, ze kterých soud prvního stupně neučinil žádná skutková zjištění (zejm. z technických průkazů).

Navíc z odůvodnění rozsudku odvolacího soudu není zřejmé, ze kterého technického průkazu dospěl k závěru, že žalobkyně nebyla ke dni dražby, tj. k 21. 12. 2004 vlastnící automobilu. K automobilu (téhož čísla VIN) jsou totiž ve spise založeny tři kopie technických průkazů: originálu s posledním záznamem z 20. 3. 2003, kde je jako vlastník uveden C. A. C. L. a. s. a jako držitel P. P., poslední registrační značka, duplikátu vystaveného dne 10. 5. 2004, s posledním záznamem ze dne 24. 5. 2004, kde je jako vlastnice uvedena žalobkyně a jako provozovatel M. Ch.-A., což odpovídá přihlášce k registraci podané M. Ch. téhož dne, duplikátu vystaveného dne 31. 1. 2005 (tj. až po dražbě), se záznamem ze dne 31. 1. 2005, kde je jako vlastník uveden M. Ch.-A. Přitom na žádosti o vydání uvedeného duplikátu podané vydražitelem P. M. je jako vlastník uvedena žalobkyně a M. Ch. je uveden jako provozovatel.

Dovolací soud má za to, že z uvedených údajů v technických průkazech nelze jednoznačně dovodit, že by žalobkyně nebyla vlastnící automobilu. Naopak vlastnictví žalobkyně by svědčil záznam na duplikátu, který jediný byl zřejmě v době dražby aktuální. Z uvedeného však především plyne, že údaje na jednotlivých technických průkazech se podstatně liší a že ačkoli jde o veřejné listiny, nelze údaje v nich považovat bez dalšího za důvěryhodné. Dovolací soud připomíná, že ustanovení § 134 o. s. ř. zakládá toliko vyvratitelnou domněnku pravdivosti údajů uvedených na veřejné listině.

Odvolací soud dále nevysvětlil, proč nepřihlédl k ostatním důkazům provedeným soudem prvního stupně (především ke smlouvě o finančním leasingu mezi žalobkyní a M. Ch. ze dne 9. 9. 2003 a k dalším dokladům o převodech vlastnictví k automobilu), z nichž soud prvního stupně dovodil vlastnictví žalobkyně k předmětnému automobilu ke dni podání dražby.

Z předeslaných důvodů dovolací soud uzavřel, že z rozsudku odvolacího soudu není zřejmé, o které důkazy opřel svá skutková zjištění (zejména ze kterého z technických průkazů vycházel) a jakými úvahami se při hodnocení důkazů řídil (proč nevzal v úvahu, že jednotlivé technické průkazy si navzájem odporují, proč nepřihlédl k dalším důkazům provedeným soudem prvního stupně) – srov. § 157 odst. 2 o. s. ř. Skutkové závěry odvolacího soudu jsou proto nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů. Odvolací soud tak zatížil řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř. – srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 7. 2001, sp. zn. 20 Cdo 2492/99, publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 40/2002, nebo ze dne 21. 2. 2006, sp. zn. 29 Odo 243/2004).

Přisvědčit lze podle názoru dovolacího soudu rovněž námitce žalobkyně, že v řízení o vyloučení automobilu z exekuce vedeném u Okresního soudu v Přerově pod sp. zn. 11 C 445/2004 nebyla otázka vlastnictví žalobkyně k automobilu posuzována, a to proto, že příklepem v dražbě, provedené v rámci výkonu rozhodnutí prodejem věcí movitých, spolu se zaplacením nejvyššího podání a převzetím vydražené věci vydražitelem po udělení příklepu, dochází k přechodu vlastnického práva k vydražené věci na vydražitele, i když povinný nebyl vlastníkem dražené věci (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2004, sp. zn. 22 Cdo 1229/2003). Jestliže odvolací soud rozsudkem soudu prvního stupně v posledně uvedené věci argumentoval na podporu závěru, že žalobkyně není vlastnící automobilu, pak takový závěr nemá oporu v provedeném dokazování (§ 241a odst. 3 o. s. ř.).

K žalobě „z lepšího práva“ a jejímu uplatnění v rozporu s dobrými mravy.

Podle ustálené judikatury Nejvyššího soudu s exekučním řízením souvisí rovněž tzv. žaloba z lepšího práva, kterou soud též projedná ve sporném řízení. Jde o žalobu věřitele povinného proti tomu, komu byl v exekuci vyplacen výtěžek, event. jeho část (získaný např. z prodeje nemovitosti povinného), odůvodněnou tvrzením, že žalobcovo právo na uspokojení z výtěžku exekuce bylo v exekučním řízení porušeno, neboť žalobce měl s ohledem na pravost, výši, skupinu či pořadí pohledávek lepší právo než žalovaný, jenž výtěžek zpeněžení majetku povinného získal.

Je-li - podle skutkového vylíčení žaloby - jejím důvodem tvrzení, že výtěžek z exekuce (jeho část) náležel žalobci, jehož právo na uspokojení pohledávky proti jeho dlužníkovi (povinnému v exekuci) bylo porušeno tím, že na jeho úkor výtěžek (jeho část) neprávem získal žalovaný, jde o nárok z bezdůvodného obohacení (srov. např. usnesení NS ze dne 29. 6. 2004, sp. zn. 25 Cdo 2489/2003, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 74/2005).

Podle rovněž konstantní judikatury účinnému uplatnění takového nároku není (se zřetelem k procesní povaze vylučovací žaloby) na překážku ani případný negativní výsledek sporu o vyloučení majetku, jehož následným zpeněžením byl výtěžek získán (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2004, sp. zn. 29 Odo 394/2002, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 81/2005), a dokonce ani nepodání žaloby na vyloučení věci z výkonu rozhodnutí (srov. stanovisko bývalého Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 11. 1. 1974, sp. zn. Cpjf 79/72, uveřejněné tamtéž pod č. 20/1974).

Jestliže úspěšnému uplatnění žaloby „z lepšího práva“ nebrání předchozí zamítnutí žaloby vylučovací (excindační), a dokonce ani její nepodání, potom samotné opožděné podání vylučovací žaloby (a její následné zamítnutí) nemůže být důvodem pro odepření výkonu práva žalobkyně podat žalobu z lepšího práva s odvoláním na rozpor s dobrými mravy. Stejně tak nemůže být v rozporu s dobrými mravy podání předmětné žaloby z titulu bezdůvodného obohacení, jestliže žalobkyně má současně k dispozici žalobu proti třetí osobě na náhradu škody, a to proto, že v takových případech je její věcí, jaký prostředek ochrany práv zvolí. Výkon práva, které žalobkyni přísluší, tak nemůže být bez dalšího v rozporu s dobrými mravy podle § 3 odst. 1 obč. zák.

Podle ustálené judikatury dovolacího soudu (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 12. 2002, sp. zn. 21 Cdo 486/2002, nebo rozsudek NS ze dne 14. 11. 2007, sp. zn. 30 Cdo 497/2007) ustanovení § 3 odst. 1 obč. zák. patří k právním normám s relativně neurčitou (abstraktní) hypotézou, tj. k právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem a které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Pro posouzení, zda jednání účastníka občanskoprávního vztahu je v souladu či v rozporu s dobrými mravy, zákon výslovně nestanoví, z jakých hledisek má soud vycházet; vymezení hypotézy právní normy tedy závisí v každém konkrétním případě na úvaze soudu. Rozhodnutí o tom, zda jsou splněny podmínky pro použití ustanovení § 3 odst. 1 obč. zák., je vždy třeba učinit po pečlivé úvaze, v jejímž rámci musí být zváženy všechny rozhodné okolnosti případu.

Jestliže v projednávané věci odvolací soud shledal rozpor s dobrými mravy ve skutečnosti, že žalobkyně před podáním žaloby nevyužila včas možnosti podat vylučovací žalobu a že se mohla domáhat i žalobou náhrady škody proti M. Ch., pak z důvodů shora uvedených nezbyvá než uzavřít, že věc nesprávně právně posoudil (§ 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.).

Protože odvolací soud založil své rozhodnutí na skutkovém zjištění, které je v rozporu s obsahem spisu, zatížil řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a současně, protože věc nesprávně právně posoudil, Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu bez jednání (§

243a odst. 1 o. s. ř.) podle § 243b odst. 2 věty za středníkem o. s. ř. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělku \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)